

VĚDA A ŽIVOT

Svazek 7

6635

NAŠE ZOO

~~445/3/23~~

Vydavatelství
ZOOLOGICKÁ MUSEUM
PRAHA
SBORNÍK
1952

B 238

VYDAVATELSTVÍ OSVĚTA NÁRODNÍ PODNIK

PRAHA 1952

33 + 60 pr

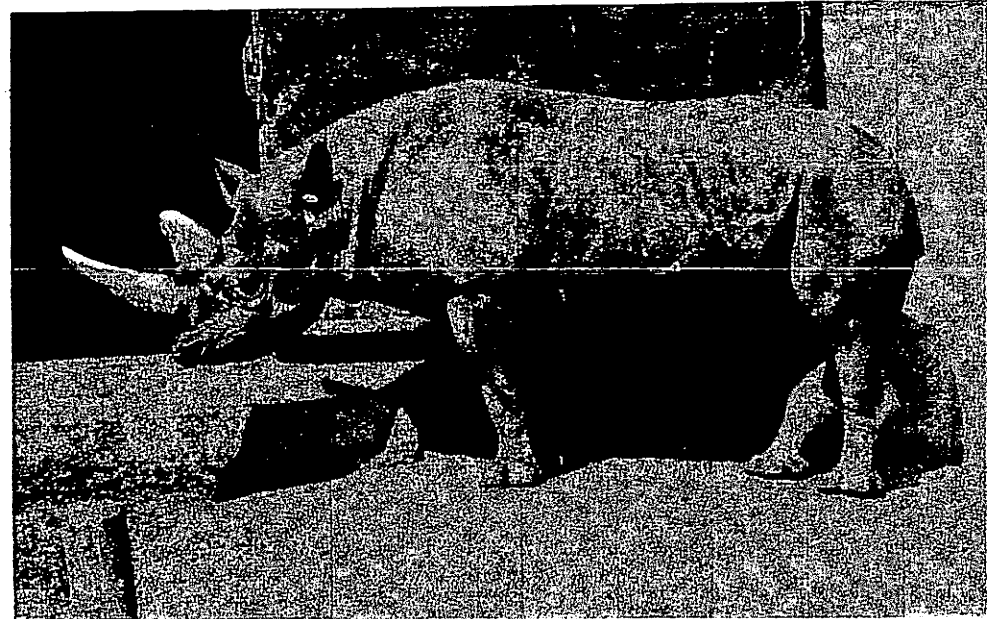
kteřé dnes známe jako koně, nosorožce a snad i slony. V poměru ke své tělesné váze mají relativně nepatrný mozek, a skutečně, nelze o nich říci, že patří mezi nadaná zvířata. Když se na ně díváte, upoutá vás zvláště tvar jejich ucha, které má celkem ještě původní tvar — nepodobá se boltci kopytnatců, nýbrž má tvar boltce hlodavců nebo i šelem. Vývoj se u tohoto zvířete zastavil a ustrnul ve stadiu, které známe z nálezů kostí z období druhé poloviny třetihor, tedy asi z doby před 20 miliony let.

V zoologických zahradách bývají tapíři umístěni v domech tlustokožců, kde sdílejí zajetí, ovšem odděleně, se slony, nosorožci a hrochy, tedy vesměs se zvířaty stejně starobylými. Snad právě v této starobylosti je skutečné kouzlo domu tlustokožců, bez něhož si nelze velkou zoologickou zahradu ani představit. Jedině slon však dovede z této společnosti šprýmovat, má-li dobrou náladu a vychování. Ostatní tlustokožci jsou váhaví a tupí, jako by z nich sálal smutek zašlých dob jejich největšího rozšíření v oligocénu až pliocénu.

NOSOROŽEC AFRICKÝ

Diceros bicornis L.

Při spatření divného, neforemného nosorožce s tupým výrazem oka, tlustou, vrásčitou kůží a mohutnými, předpotopními rohy na čenichu se vynoří každému vzpomínka na pravěký svět naší Země, kdy se v horkém podnebí rodily všelijaké divné nestvůry. Živá hmota tehdy vskutku hýřila ve svých proměnách a dávala vzniknout hrozným kolosům fantastických tvarů. Také tvář a celý vzhled nosorožce afrického dnešních dob není zcela původní. Měl předchůdce v neforemných, ohyzdných veleještěřech doby jurské a křídové, z nichž někteří nápadně připomínají tvarem nosorožce. Černý kontinent představuje ve svém nitru jakousi poslední rezervaci předledové doby, vyznačenou neobvyčejným rozvojem rozmanitých druhů ssavců, velkých stád stepní zvěře, mezi níž již lovil první pračlověk. V Evropě zmizelo toto zvířecí bohatství příchodem chladného podnebí a vzrůstem velkých lesů. Dnešní africký nosorožec, na jehož podivnou,

opuchlou tvář se díváte, je jedním ze žijících pozůstatků této periody. Jeho příbuzní ve východní tropické Asii jsou na vymření, kdežto dvourohý nosorožec africký žije ještě hojně ve středoafrických rezervacích, množí se a rozhodně nechce s tohoto světa zmizet.

Je to těžký kolos, vážící mnoho metrických centů, jehož těžká kůže je složena na krku a bocích v podivné, ostré záhyby a je stále obydlena ptáky-klubáky, kteří vyzobávají nosorožci z kůže hmyz a jsou jeho stráží před nebezpečím. Nosorožci žijí jednotlivě nebo v párech a zdržují se ve dne ve stínu lesa nebo řídkého křoví mimos a akácií, kde spí, aby se k večeru vydali k nejbližšímu bahnísku nebo louži, v nichž se nosorožec rád každodenně válí jako buvol. Teprve pak se dávají nosorožci do pastvy, olamují větve křovin nebo vytrhávají ze země celé trsy trávy, při čemž si pomáhají předním rohem jako mohutným rýčem, kterým rvou nepoddajné kořeny a rozrývají půdu. Ku podivu jsou tato velká černá zvířata velmi pohyblivá, urazí na svých ochozech, hluboce vyšlapaných, často mnoho kilometrů, než se z lesů dostanou na pastviny. V době, kdy samice vodí mláďata, dovedou se při pouhém ucítění lovce rozčilit a rychlým cvalem zaútočí jako živý tank. Je ještě štěstí, že nosorožci zrak není právě

valný. Setkat se náhle zblízka s nosorožcem na africké stepi je vždy riskantní podnik, protože nálada těchto obrů je nevyzpytatelná.

Ač je to zvíře tak mohutné, je přece jen choulostivé na chladno, a má-li se mu v zoo dobře dařit, musí mít svůj obytný pavilon dobře vytápěný. A přece žili nosorožci v době ledové i u nás. Byla to kdysi rozčilující honba, když naši divocí předkové kamenné doby lovili diluviální nosorožce, zarostlé tehdy dlouhou srstí na ochranu proti zimě, líčili na ně hluboké jámy nebo se za nimi plížili, pohrdající životem, a snažili se přetnout nosorožcům patní šlachy. U velkého ohně se pak pořádaly nosorožčí hody, tlusté kosti byly štípány a morek vyssáván. Aspoň týden mohla trvat taková slavná hostina. Naši prapředkové tedy nežili tak špatně. My se ovšem po zmizení nosorožců z našich krajin rádi spokojujeme hody vepřovými nebo husími.

SLON INDICKÝ

Elephas maximus L.

Kdyby si někdo v zoologické zahradě pořizoval záznamy, které zvíře se návštěvníkům nejvíce líbí, nebo aspoň které na ně nejvíce zapůsobilo, jistě by to vyhrál s naprostou převahou slon. Tento obrovský ssavec měl pro člověka vždy ohromnou přitažlivost, jak o tom svědčí i nejstarší známé údaje Řeků a Římanů. Jistě to jsou především jeho mohutnost a ohromná síla, které si i u moderního člověka vynucují patřičnou úctu. Slon si je ovšem dobře vědom své síly a proto velmi důstojně reprezentuje dávné vymřelé předky — dinotheria, mastodonty a mamuty.

Dnes jsou již slon indický se slonem africkým jedinými žijícími zástupci skupiny chobotnatců, dříve mnohem rozšířenější, a ukazují nám na vlastním příkladě, jak asi vypadali monstrosní ssavci, kteří v třetihorním období šlapali matičku Zemi. Slon indický je poněkud menší než jeho africký příbuzný, a jen zvláště velcí samci dosahují třímetrové výšky. Od slona afrického se liší i úhlednější postavou, menšíma ušima a jedním prstovitým výrůstkem na chobotu (slon

